

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. М. Хмарський
Хмарський В. М.

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти III освітній рівень

Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
(назва інституту, факультету)

2019 – 2020

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни
«Інституційні зміни у світовому господарстві».

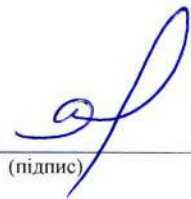
(назва навчальної дисципліни)

Розробник: Якубовський С. О., доктор економічних наук, професор, завідувач
кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин ФМВПС
ОНУ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних
економічних відносин

Протокол № 1 від "28" серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(С.О. Якубовський)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) економіко-правового факультету

Протокол № 1 від "04" вересня 2019 р.

Голова НМК

(підпис)

(О. Ю. Хорошилов)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 2 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – <u>Розвиток платіжного балансу однієї з країн за 2015-2019 роки</u> (вид завдання)	Галузь знань 29 – Міжнародні відносини (шифр і назва) Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини (код і назва) Спеціалізації: - (назва) Рівень вищої освіти: третій (програма PhD)	за вибором ВНЗ
		<i>Рік підготовки:</i>
		1-й
		<i>Семестр</i>
		2-й
		<i>Леції</i>
		8 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		-
		<i>Лабораторні</i>
		-
		<i>Самостійна робота</i>
		82 год. у т.ч. ІНДЗ*: - 30 год.
Форма підсумкового контролю: залік		

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Інституційні зміни у світовому господарстві» містить розкриття змісту, теоретико-методологічних засад і наукового інструментарію інституційної економічної теорії; демонструє її аналітичні можливості у їх науково-практичному застосуванні до дослідження та розв'язання проблем функціонування і розвитку сучасного світового господарства, розробки стратегії обґрунтування та прийняття міжнародних інвестиційних рішень в умовах сучасних інституційних змін у світовому господарстві.

Завданням є формування уявлення про зміст, структуру та фундаментальні теоретико-методологічні основи інституційної економічної теорії; техніку інституційного аналізу функціонування світової економіки; набуття навичок аналізу економічних мотивів діяльності та результативності іноземних інвесторів в сучасних умовах інституалізації світового господарства, обґрунтування та прийняття міжнародних інвестиційних рішень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК): брати участь у критичному діалозі, учитися критикувати широкі наслідки застосування економічних знань у конкретному освітньому та професійному контексті; здатність ретельно досліджувати та осмислювати соціальні норми і відносини в економіці і проводити діяльність щодо їхньої зміни; дотримуватись норм наукової етики щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження.

б) фахових загальних (КФЗ): здатність до створення та інтерпретації нових знань через оригінальне дослідження такої якості, що задовольняє вимогам рецензентів на національному та міжнародному рівні; знання методологічних основ вивчення економічних процесів. Вміння розробляти методологію економічного дослідження та вирішувати дослідницькі завдання теоретичного та прикладного характеру в сфері економіки. Здатність до участі у міждисциплінарних проектах та вміння використовувати результати наукових досліджень інших галузей науки для досягнення цілей власного наукового дослідження; здатність здійснювати оригінальне, незалежне дослідження із глибоким розумінням необхідних дослідницьких парадигм, стратегій і процедур. Уміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-економічного життя, осмислення основних теорій, принципів і методів аналізу та оцінювання економічних процесів.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен - **знати**: предмет, структуру та основні складові процесу інституційних змін світового господарства;

вміти: опановувати сучасну термінологію інституціалізації світового господарства; проводити аналіз стратегій інституційних іноземних інвесторів; розробляти концепції міжнародних інвестиційних рішень.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 1. Предмет і завдання курсу

Мета дисципліни. Завдання дисципліни. Предмет дисципліни. Методи оцінювання успішності студента. Розподіл балів, що присвоюються студентам. Зміст, вимоги та форма захисту учбового проекту для кожного студенту. Список та аналіз рекомендованої літератури та інших джерел.

Тема 2. Теоретичні основи інституційних змін світового господарства

Теоретико-методологічні витoki та основи інституційної економічної теорії. Дослідна програма традиційного інституціоналізму: структура та еволюція. Дослідна програма нового інституціоналізму: структура та еволюція. Інституції та норми як базові елементи інституційного аналізу сучасного світового господарства.

Тема 3. Власність – базовий інститут розвитку сучасних національних економік

Категорія власності у національних економіках. Пучок прав власності. Економічне обґрунтування прав власності. Еволюція прав власності у світовому господарстві. Структура прав власності. Проблема оптимальної структури власності. Проблема розмивання прав власності у світовому господарстві. Значення захисту прав власності для розвитку економічної системи. Приватизація і оцінка її ефективності у пострадянських країнах.

Тема 4. Контракти та трансакційні витрати у сучасній світовій економіці

Сучасні трансакції та їх види. Суть та види трансакційних витрат. Дослідження трансакційних витрат на мікро- та макрорівнях у національних економіках. Трансакційний сектор. Поняття контракту. Класифікація контрактів. Оптимальний контракт у сучасній світовій економічній системі. Роль міжнародних організацій у захисті прав власності та інвестиційних прав.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ІНСТИТУЦІЙНІ ІНВЕТОРИ ЯК МОДЕРАТОРИ ЗМІН У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Тема 5. Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Північної та Південної Америки

Вплив інституційних інвесторів на розвиток країн Північної та Південної Америки. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій країн регіону, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем країн Північної та Південної Америки. Причини та наслідки змін курсів національних валют країн регіону у 2019 році.

Тема 6. Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Європейського Союзу

Вплив інституційних інвесторів на розвиток країн ЄС. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій країн регіону, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем країн ЄС. Причини та наслідки змін курсів національних валют країн регіону у 2019 році.

Тема 7. Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Азії

Вплив інституційних інвесторів на розвиток країн Азії. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій країн регіону, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем країн Азії. Причини та наслідки змін курсів національних валют країн регіону, зокрема курсу японської єни та китайського юаня.

Тема 8. Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій постсоціалістичних країн

Вплив інституційних інвесторів на розвиток постсоціалістичних країн. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій країн регіону, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем постсоціалістичних країн. Причини та наслідки змін курсів національних валют країн регіону, зокрема російського карбованця та української гривні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		го	л	п/с	лаб		ср	го	л	п/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА										
Тема 1. Предмет і завдання курсу	4	2			2					
Тема 2. Теоретичні основи інституційних змін світового господарства	8	2			6					
Тема 3. Власність – базовий інститут розвитку сучасних національних економік	8	2			6					
Тема 4. Контракти та трансакційні витрати у сучасній світовій економіці	8	2			6					
Разом за змістовим модулем 1	28	8			20					
Змістовий модуль 2. ІНСТИТУЦІЙНІ ІНВЕТОРИ ЯК МОДЕРАТОРИ ЗМІН У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ										
Тема 5. Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Північної та Південної Америки	8				8					
Тема 6. Роль інституційних інвесторів у	8				8					

формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Європейського Союзу									
Тема 7. Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Азії	8				8				
Тема 8. Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій постсоціалістичних країн	8				8				
Разом за змістовим модулем 2	32				32				
ІНДЗ*	30				30				
Усього годин	90	8			82				

* – за наявності

5. Теми семінарських занять – немає

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу	2
2	Теоретичні основи інституційних змін світового господарства	6
3	Власність – базовий інститут розвитку сучасних національних економік	6
4	Контракти та трансакційні витрати у сучасній світовій економіці	6
5	Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Північної та Південної Америки	8
6	Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій країн Європейського Союзу	8
7	Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних	8

	інвестиційних позицій країн Азії	
8	Роль інституційних інвесторів у формуванні міжнародних інвестиційних позицій постсоціалістичних країн	8
	Разом	62

До самостійної роботи відноситься: [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять; [2] – написання рефератів, ессе.

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

На основі необхідних вихідних даних, кожний студент самостійно аналізує особливості впливу доходів інституціональних іноземних інвестицій на економіку однієї з країн за 2015-2019 роки. Результат виконання завдання оформляється за технічними вимогами курсової роботи, обсяг завдання – від 10 до 15 сторінок. Оцінка за завдання виставляється під час його захисту студентом, який проводиться в кінці аудиторного заняття та в часи консультацій викладача на кафедрі. Максимальна кількість балів за ІНДЗ – до 40 балів у складі загальної підсумкової оцінки за семестр.

8. Методи навчання

Лекції, розв'язування задач, вправ, обговорення проблемних питань, виконання творчих завдань, виконання самостійних завдань, конспектування, складання і захист ІНДЗ.

9. Методи контролю

Поточне оцінювання усних відповідей та письмових завдань, завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, оцінювання ІНДЗ; підсумковий письмовий тест після кожного змістовного модуля.

10. Питання для підсумкового контролю

1. Теоретико-методологічні витоки та основи інституційної економічної теорії.
2. Дослідна програма традиційного інституціоналізму: структура та еволюція.
3. Дослідна програма нового інституціоналізму: структура та еволюція.
4. Інституції та норми як базові елементи інституційного аналізу.
5. Сутність та структура трансакційних витрат.
6. Теорія прав власності. Теорема Коуза.
7. Інституційна структура економіки.
8. Держава та організації в інституційній економіці.
9. Моделі поведінки людини в інституційній економіці.
10. Генеза та еволюція методологічних та концептуальних основ інституційно-еволюційної економічної теорії.
11. Інституції в структурі еволюційного економічного розвитку.
12. Системні інституційні зміни та інституційне реформування трансформаційних економік.
13. Визначення міжнародної інвестиційної позиції країни.

14. Основні фінансові компоненти зовнішніх вимог та зобов'язань країни.
15. Класифікація компонентів інвестиційної позиції за типами фінансових інструментів та секторами економіки.
16. Класифікація резервних активів країни.
17. Роль міжнародної інвестиційної позиції у визначенні зовнішньої та внутрішньої економічної політики держави.
18. Структура та особливості формування міжнародної інвестиційної позиції України за 2015-2019 роки.
19. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій країн Північної та Південної Америки, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем країн регіону.
20. Причини та наслідки змін курсів національних валют країн Північної та Південної Америки у 2018 році.
21. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій країн Європейського Союзу, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем країн регіону.
22. Причини та наслідки змін курсів національних валют країн Європейського Союзу.
23. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій країн Азії, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем країн регіону.
24. Причини та наслідки змін курсів національних валют країн Азії, зокрема курсу японської єни та китайського юаня.
25. Особливості формування міжнародних інвестиційних позицій постсоціалістичних країн, динаміка їхнього розвитку з 2015 по 2019 роки. Оцінка стійкості фінансових систем країн регіону.
26. Причини та наслідки змін курсів національних валют постсоціалістичних країн, зокрема російського карбованця та української гривні.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль								Модульний контроль		ІНДЗ	Сума балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	24	24	52	100
6	6	6	6	6	6	6	6				

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення.
2. Рекомендована література.
3. Електронні інформаційні ресурси.
4. Ілюстративні матеріали.

13. Рекомендована література

Основна

1. Гайдай Т.В.Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: монографія – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008.–296 с.
2. Институциональная экономика: новая институциональная экономическая теория: учебник / под общ. ред. А.А. Аузана. –М., 2011.–447 с.
3. Курс институциональной экономики: институты, сети, трансакционные издержки, контракты: учебник для студентов вузов / Я.И. Кузьминов, К.А.Бендукидзе, М.М. Юдкевич. –М.: ГУ ВШЭ, 200
4. Rodionova T. Structural Risks of Foreign Liabilities: Impact of Investment Income Repatriation in Emerging Economies / T. Rodionova // Transition Studies Review. – SPRINGER, 2013. – Volume 20, Issue 2. – P. 119-129. ISSN 1614-4015.
5. Yakubovskiy S. O., Lomachynska I. A., Hriaznova V. V. North American insurance markets: features and experience for Ukraine. Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2019. Том 24, вип. 1 (74). С. 12-17
6. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник; канд. екон. наук, Т. А. Родіонова; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2018. - 172 с.
7. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник; за ред. д-ра екон. наук, прф. С. О. Якубовського, канд. екон. наук, доц. Ю. О. Ніколаєва ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2015. - 304 с.
8. Якубовський С.О., Журавльов О.В. Трансформація економічних систем країн Вишеградської групи: Монографія. - Одеса. Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2016. - 172 с.
9. Якубовський С.О., Козак Ю.Г., Савчук О.В., Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2011.

10. United Nations Conference on Trade and Development. World Investment Report 2008: TNCs, FDI and Infrastructure, NY, 2018.
11. United Nations Conference on Trade and Development. World Investment Report 2007: TNCs, Extractive Industries and Development, NY, 2017.
12. United Nations Conference on Trade and Development. World Investment Report 2006 - FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development, NY, 2019.

Додаткова

13. Yakubovskiy S. O., Sydorova Z. A. Development Prospects of London as the World's Financial Center in the Conditions of Brexit / S. O. Yakubovskiy, Z. A. Sydorova // Baltic Journal of Economic Studies. – 2017. – Vol. 3, № 5.
14. Якубовский С.А., Родионова Т.А. Пути повышения эффективности внешнеэкономических позиций Украины и Республики Беларусь // Новые возможности реформирования системы международных отношений / сост. Е. А. Достанко. – Минск: Изд. центр БГУ, 2017. - С. 118-123.
15. Рогач О.І., Шнирков О.І. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки. - К., ВЦ "Київський університет", 2017, - 302 с.
16. Руденко Л. Транснаціональні корпорації. – К., КНЕУ, 2016.

Електронні інформаційні ресурси

17. Міжнародний валютний фонд – www.imf.org На цьому сайті у вільному доступі є статистична інформація про основні економічні показники 184 країн світу.
18. Комісія ООН з торгівлі та розвитку – www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3198&lang=1 На цьому сайті у вільному доступі є статистична інформація про платіжний баланс – експорт, імпорт товарів та послуг, рух прямих, портфельних та інших інвестицій усіх країн-членів ООН.
19. Центральне розвідувальне управління США (ЦРУ) – www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/ Цей сайт містить аналітично-статистичну інформацію, соціально-економічні показники та міжнародні торгові та фінансові індикатори 231 країни та території.
20. Азійський банк розвитку - www.adb.org/Countries Цей сайт містить статистичну інформацію, соціально-економічні показники, міжнародні торгові і фінансові індикатори 44 країн Азії.
21. Державний комітет статистики України – www.ukrstat.gov.ua На цьому сайті у вільному доступі є статистична інформація про майже усі макроекономічні та галузеві показники економічного розвитку України.